

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ดำเนินการสอนและการวิจัยเพื่อพัฒนาบัณฑิต และได้เปิดรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2507 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่กำหนดนโยบายการรับเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 3 ประเภท คือ การรับเข้าโดยการสอบโควต้าคัดเลือกนักเรียนในเขตพัฒนาภาคเหนือ, การรับเข้าโดยการคัดเลือกโครงการพิเศษ และการรับเข้าจากการสอบคัดเลือกโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนในเขตพัฒนาภาคเหนือมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยจัดสรรโควต้าเข้าศึกษาแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 6) ในเขตพัฒนาภาคเหนือตลอดมา ครั้งแรกเมื่อปีการศึกษา 2514 ได้ให้โควต้าพิเศษร้อยละ 10 แก่นักเรียนในเขตพัฒนาภาคเหนือ และเพิ่มจำนวนที่นั่งรับเข้าศึกษาขึ้นทุกปี จนถึงปัจจุบัน ได้ให้โควต่านักเรียนในเขตพัฒนาภาคเหนือร้อยละ 50 ของที่นั่งรับเข้าศึกษาในแต่ละปี ทั้งนี้ ก็เพื่อสนองความต้องการของชุมชนภาคเหนือให้เป็นที่ไปตามปณิธานที่เคยมีมาโดยตลอด

การสอบคัดเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนมัธยมศึกษา 17 จังหวัดในเขตพัฒนาภาคเหนือ เพื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นั้น มหาวิทยาลัยมีวัตถุประสงค์ในการรับนักศึกษาเพื่อส่งเสริมนักเรียนที่เรียนดีในเขตพัฒนาภาคเหนือ ให้ได้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่จังหวัดและอำเภอในเขตพัฒนาภาคเหนืออย่างทั่วถึง ตลอดจนผลิตนักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูง ไปปฏิบัติงานตามท้องถิ่นและช่วยให้โรงเรียนได้พัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้สูงขึ้น

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้จัดจำนวนที่นั่งให้นักเรียนแต่ละจังหวัดในเขตพัฒนาภาคเหนือ ทั้ง 17 จังหวัด ประมาณ 50% ของจำนวนที่นั่งที่จะรับนักศึกษาเข้าศึกษาทั้งหมดในทุกคณะและหรือสาขาวิชา รูปแบบการให้โควต้าแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนละ 50 % โดยจัดสรรที่นั่งเป็นดังนี้

ส่วนที่ 1 จัดสรรให้ตามสัดส่วนของผู้สมัครในอัตราส่วน อ.รอบนอก : ทั้งจังหวัดเป็น

1:3

ส่วนที่ 2 จัดสรรโดยให้ผู้สมัครสอบคัดเลือกที่มีได้รับการคัดเลือกจากส่วนที่ 1 แข่งขันรวมกันทั้ง 17 จังหวัดภาคเหนือ

การสมัครสอบ ผู้สมัครสอบจะเลือกสมัครได้ 2 อันดับ และต้องเลือกสมัครในคณะ/
สาขาวิชากลุ่มวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ หรือกลุ่มภาษาต่างประเทศ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น

การสอบคัดเลือกประเภทโควตาภาคเหนือเพื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ของแต่ละปี มีนักเรียนสมัครสอบเป็นจำนวนมาก อัตราการแข่งขันที่จะเข้าศึกษาของนักเรียนที่จะเข้าศึกษามีสูงมาก ดังสถิติปีการศึกษา 2545-2549 ดังนี้

ตารางที่ 1 สถิติจำนวนผู้สมัคร ผู้สอบผ่านข้อเขียน และจำนวนผู้สละสิทธิ์ ปีการศึกษา 2545-2549

รายการ	ปีการศึกษา				
	2545	2546	2547	2548	2549
จำนวนผู้สมัคร	16,768	16,399	16,803	16,904	28,335
จำนวนรับเข้าศึกษา	1,982	2,105	2,090	2,072	2,649
จำนวนผู้ยื่นยันเข้าศึกษา	1,469	1,671	1,493	1,291	1,824
จำนวนผู้สละสิทธิ์	513	434	597	781	825
อัตราการสละสิทธิ์เข้าศึกษา (%)	25.88	20.62	28.56	37.69	31.14

ที่มา : สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จากตารางที่ 1 พบว่า อัตราการสละสิทธิ์เข้าศึกษา โดยรวมมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง 5 ปีการศึกษา กล่าวคือ ในปีการศึกษา 2545 มีจำนวนผู้สละสิทธิ์จำนวน 513 ราย คิดเป็นอัตราการสละสิทธิ์เข้าศึกษาร้อยละ 25.88 ปีการศึกษา 2546 มีจำนวนผู้สละสิทธิ์จำนวน 434 ราย คิดเป็นอัตราการสละสิทธิ์เข้าศึกษาร้อยละ 20.62 ปีการศึกษา 2547 มีจำนวนผู้สละสิทธิ์จำนวน 597 ราย คิดเป็นอัตราการสละสิทธิ์เข้าศึกษาร้อยละ 28.56 ปีการศึกษา 2548 มีจำนวนผู้สละสิทธิ์จำนวน 781 ราย คิดเป็นอัตราการสละสิทธิ์เข้าศึกษาร้อยละ 37.69 และปีการศึกษา 2549 มีจำนวนผู้สละสิทธิ์จำนวน 825 ราย คิดเป็นอัตราการสละสิทธิ์เข้าศึกษาร้อยละ 31.14 ซึ่งจะเห็นได้ว่า 5 ปีที่ผ่านมา จำนวนผู้สละสิทธิ์ได้เพิ่มสูงขึ้น และอัตราการสละสิทธิ์เข้าศึกษาอยู่ในอัตราที่สูงมาก เมื่อเทียบกับจำนวนรับเข้าศึกษา

ตารางที่ 2 อัตราการลงทะเบียนเข้าศึกษา ปีการศึกษา 2545-2549 แยกเป็นคณะ

คณะ	อัตราการลงทะเบียนเข้าศึกษา					
	2545	2546	2547	2548	2549	รวม
วิทยาศาสตร์	44.14	38.01	46.13	50.13	45.73	44.92
เศรษฐศาสตร์	24.62	25.00	39.34	45.90	45.00	35.83
วิศวกรรมศาสตร์	31.65	22.50	36.78	42.86	27.84	32.21
เทคนิคการแพทย์	26.05	16.67	36.11	40.56	31.13	30.24
สังคมศาสตร์	20.33	21.13	30.37	34.97	35.86	28.88
เกษตรศาสตร์	25.14	16.95	28.49	43.14	32.44	28.19
อุตสาหกรรมเกษตร	30.53	20.69	21.88	29.59	26.35	25.95
บริหารธุรกิจ	16.31	18.06	17.86	38.30	28.87	23.87
เภสัชศาสตร์	26.25	14.63	13.58	36.25	28.40	23.76
พยาบาลศาสตร์	22.37	9.09	21.82	38.04	14.74	22.25
ศึกษาศาสตร์	19.85	18.66	18.49	26.67	24.68	21.50
มนุษยศาสตร์	17.57	13.08	20.08	33.19	22.68	21.34
สัตวแพทยศาสตร์	16.00	4.00	11.54	40.00	32.00	20.63
ทันตแพทยศาสตร์	25.00	7.50	15.00	12.82	30.77	18.18
จิตรศิลป์	37.50	17.50	9.09	8.11	10.00	12.84
แพทยศาสตร์	8.00	2.67	8.11	13.98	16.33	10.36
รวม	25.88	20.67	28.66	37.69	31.14	28.93

ที่มา : สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จากตารางที่ 2 พบว่า อัตราการลงทะเบียนเข้าศึกษามีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกคณะ/สาขาวิชา โดยคณะที่มีแนวโน้มในการลงทะเบียนมากที่สุดได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ และคณะสังคมศาสตร์ ตามลำดับ ส่วนคณะที่มีอัตราการลงทะเบียนเข้าศึกษาน้อยที่สุดได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ คณะจิตรศิลป์ และคณะทันตแพทยศาสตร์ ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ประมาณการรายได้ของมหาวิทยาลัยจากนักศึกษาตลอดหลักสูตรที่สูญเสียไปเนื่องจากการสละสิทธิ์เข้าศึกษาปีการศึกษา 2545-2549

คณะ	ประมาณการรายได้ของมหาวิทยาลัย				
	หลักสูตร (ปี)	จำนวนหน่วย กิต	รวมเป็น เงิน	จำนวนผู้สละ สิทธิ์	รวมเป็นเงิน ทั้งสิ้น
วิทยาศาสตร์	4	144	53,720	220	11,818,400
เกษตรศาสตร์	4	145	53,760	132	7,096,320
เทคนิคการแพทย์	4	149	53,620	101	5,415,620
มนุษยศาสตร์	4	144	44,460	105	4,668,300
ศึกษาศาสตร์	5	172	55,500	82	4,551,000
บริหารธุรกิจ	4	144	44,460	99	4,401,540
วิศวกรรมศาสตร์	4	150	70,020	53	3,711,060
สังคมศาสตร์	4	145	44,500	70	3,115,000
ทันตแพทยศาสตร์	6	236	107,000	24	2,568,000
เภสัชศาสตร์	5	178	87,620	28	2,453,360
แพทยศาสตร์	6	286	119,520	20	2,390,400
จิตรศิลป์	5	180	65,200	31	2,021,200
พยาบาลศาสตร์	4	149	53,560	36	1,928,160
อุตสาหกรรมเกษตร	4	145	53,820	30	1,614,600
เศรษฐศาสตร์	4	147	44,580	23	1,025,340
สัตวแพทยศาสตร์	6	251	111,500	3	334,500
			รวม	1,057	59,112,800

ที่มา : สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จากตารางที่ 3 พบว่า รายได้ของมหาวิทยาลัยจากนักศึกษาตลอดหลักสูตรที่สูญเสียไปอันเนื่องมาจากการสละสิทธิ์เข้าศึกษาปีการศึกษา 2545-2549 เป็นจำนวนตัวเลขสูงถึง 59,112,800 บาท โดยคณะที่สูญเสียรายได้มากที่สุด ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ ตามลำดับ

ถึงแม้ว่าจะมีนักเรียนจำนวนมากที่ประสงค์จะเข้าศึกษา แต่ไม่อาจจะเข้าศึกษาได้เพราะมีจำนวนรับเข้าศึกษาที่จำกัด เนื่องจากมีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่ผ่านกระบวนการสอบคัดเลือกแล้วได้สิทธิ์เข้าศึกษา ทำให้ที่นั่งว่างลง ซึ่งจำนวนผู้ลงทะเบียนเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ของการสอบโควต้าในเขตพัฒนาภาคเหนือ มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งเป็นการสูญเสียโอกาสแก่นักเรียนผู้ประสงค์จะเข้าศึกษา

ปัญหาดังกล่าว มีผลทำให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจและสูญเสียเป้าหมายทางการศึกษา ซึ่งจากปีการศึกษา 2545-2549 ทำให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่สูญเสียรายได้จากนักศึกษาตลอดหลักสูตรเป็นจำนวนถึง 59,112,800 บาท จากการรับเข้าแบบโควต้าภาคเหนือ สถาบันทดสอบกลาง และโครงการพิเศษ ในการศึกษาครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงทะเบียนเข้าศึกษาของผู้ที่สอบผ่านโควต้าภาคเหนือ เพื่อเป็นแนวทางให้แก่มหาวิทยาลัยในการกำหนดแนวทางลดการลงทะเบียนเข้าศึกษา และปรับรับสำรองจำนวนนักศึกษาจากการสอบคัดเลือกโควตาในเขตพัฒนาภาคเหนือได้ตามแผนฯ และเพื่อลดการสูญเสียรายได้ของมหาวิทยาลัย

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการลงทะเบียนเข้าศึกษาในเขตพัฒนาภาคเหนือเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการลงทะเบียนและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหา

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่สามารถนำผลที่ได้ไปกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อลดการลงทะเบียนโควต้าในเขตพัฒนาภาคเหนือ
- 2) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่สามารถนำผลที่ได้เป็นแนวทางแก่คณะและภาควิชา ในการปรับรับสำรองจำนวนนักศึกษาเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 3) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สามารถลดการสูญเสียรายได้ของนักศึกษาตลอดหลักสูตรอันเนื่องมาจากการลงทะเบียนของนักศึกษา

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทะเบียนเข้าศึกษาในการสอบคัดเลือกโควต้าในเขตพัฒนาภาคเหนือ โดยใช้ข้อมูลนักเรียนที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2545-2549 โดยมีค่าสังเกตของตัวอย่าง (sample size) ที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมดเท่ากับ 10,898 ตัวอย่าง (observation)

1.5 นิยามศัพท์

ผู้สละสิทธิ์เข้าศึกษา หมายถึงผู้ที่สละสิทธิ์โดยไม่ได้มาสัมภาษณ์หรือรายงานตัวเพื่อเข้าศึกษา

อันดับการเลือก หมายถึงอันดับการเลือกในคณะวิชาที่ผู้สอบคัดเลือกสอบได้

สายวิชาการศึกษา หมายถึง กลุ่มวิชาของนักเรียน มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มวิทยาศาสตร์ และกลุ่มศิลปศาสตร์

ลักษณะการเลือก หมายถึงกลุ่มคณะวิชาหรือสาขาวิชาที่ผู้สอบคัดเลือกประสงค์จะเข้าศึกษาตามกลุ่มสาขาวิชา

กลุ่มสาขาวิชา หมายถึงกลุ่มคณะตามสาขาที่วิจัยมี 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ, กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตามรายละเอียด คือ

1. กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่สาขาวิชาที่ทำการสอนในคณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะพยาบาลศาสตร์และคณะสัตวแพทยศาสตร์
2. กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่สาขาวิชาที่ทำการสอนในคณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ คณะอุตสาหกรรมเกษตรและ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
3. กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่สาขาวิชาที่ทำการสอนในคณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิจิตรศิลป์ คณะสังคมศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ และคณะเศรษฐศาสตร์

จังหวัดในเขตพัฒนาภาคเหนือ หมายถึงจังหวัด 17 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ เชียงราย น่าน ลำพูน พะเยา แม่ฮ่องสอน พิชณุโลก นครสวรรค์ อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ ตาก กำแพงเพชร สุโขทัย พิษณุตร และอุทัยธานี

ภูมิลำเนา หมายถึงสถานที่อยู่จำแนกตามภูมิศาสตร์ ได้แก่ ภาคเหนือตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง หรืออำเภอเมือง และอำเภอรอบนอก

จังหวัดในเขตภาคเหนือตอนบน หมายถึงจังหวัด 8 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ เชียงราย น่าน ลำพูน พะเยา และแม่ฮ่องสอน

จังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง หมายถึงจังหวัด 9 จังหวัด ได้แก่ พิชณุโลก นครสวรรค์ อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ ตาก กำแพงเพชร สุโขทัย พิษณุตร และอุทัยธานี